

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПРИ ГАСТРОЕЗОФАГЕАЛЬНОЇ РЕФЛЮКСНОЇ ХВОРОБИ

Здобувач:

ОСЬОДЛО Галина Василівна
Спеціальність 281
«Публічне управління
та адміністрування»

Науковий керівник:

РАДИШ Ярослав Федорович
професор кафедри управління та
адміністрування,
доктор наук з державного управління,
професор

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

- **Сьогодні в Збройних Силах України формується якісно нова система організації медичного забезпечення (МЗ) військовослужбовців, що потребує нових підходів до управління охороною здоров'я.**
- Управління МЗ військовослужбовців повинно відповідати таким критеріям, як **ефективність, економічність і результативність**. Для забезпечення ефективного управління використовуються практичні заходи, важелі та стимули, за допомогою яких Командування Медичних Сил Збройних Сил України впливає на стан охорони здоров'я військовослужбовців.
- Теоретичним фундаментом сучасних досліджень виступає **фармакоекономіка** – напрямок охорони здоров'я, що оцінює результати та вартість методів лікування для прийняття рішення про їх наступне практичне використання. **Мета фармакоекономіки** – не просто вибір найменш дорогого методу лікування, а **визначення найбільш ефективних альтернатив при найменших витратах**.

Бадюк М.І., Микита О.О., Губар А.М., Зуй Є.О., Серeda І.К. Сучасні погляди на організацію та проведення оцінки спроможностей медичної служби Збройних Сил України. *Військова медицина України*. 2019. Т.19, №1. С. 5-10.

Біла книга – 2018. Збройні Сили України/ [Іван Руснак [та ін.]. Міністерство оборони України, 2019. 172 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

- Хвороби органів травлення (ХОТ) посідають **третє місце** у структурі захворюваності військовослужбовців, **друге** – у структурі показників госпіталізації, **перше** – у структурі звернень до лікарів загальної практики.
- **Провідне місце** серед ХОТ займають **кислотозалежні захворювання** (КЗЗ) із переважанням **гастроезофагеальної рефлюксної хвороби** (ГЕРХ), хронічного гастриту (ХГ) та пептичної виразки дванадцятипалої кишки (ПВДК).
- Ця проблема актуальна для ЗСУ, бо **КЗЗ домінують в структурі гастроентерологічної патології** та характеризуються агресивним перебігом під час активації бойових дій.

Савицький В.Л., Серета І.К., Агрепишин С.В. та співавт. Особливості структури вхідного та вихідного потоків санітарних втрат в мобільному військовому госпіталі під час антитерористичної операції/ *Проблеми військової охорони здоров'я*. Збірник наук. праць УВМА. Вип. 47. К., 2017. С. 249-262.

Стресс-индуцированные заболевания эзофагогастродуоденальной зоны: подходы к профилактике и терапии. Интервью с Г.В. Оседло. *Сучасна гастроентерологія*. 2015. № 5. С. 71-76.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- **Мета дослідження:** удосконалити медикаментозне забезпечення військовослужбовців з ерозивною формою ГЕРХ на підставі клініко-епідеміологічного та фармакоекономічного аналізу.
- **Задачі дослідження:**
- **Вивчення та узагальнення даних джерел літератури, законодавчих і нормативних актів** щодо організації медикаментозного забезпечення військовослужбовців із ГЕРХ у мирний час та в особливий період.
- **Обґрунтування вибору методів фармакоекономічних досліджень** для використання в умовах військово-медичної служби на сучасному етапі.
- **Проведення маркетинг-аналізу** вітчизняного ринку лікарських засобів для фармакотерапії ГЕРХ.
- Проведення аналізу **рівня та структури захворюваності** на ГЕРХ військовослужбовців Збройних Сил України за 2009-2018 роки.
- Вивчення **фармакоекономічної ефективності** схем лікування ГЕРХ та **економічної вигоди** для ЗСУ за умови використання фармакоекономічно-доцільних медикаментозних стратегій

ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

- **Об'єкт дослідження:** вимоги уніфікованого клінічного протоколу діагностично-лікувального процесу стаціонарної допомоги, номенклатура зареєстрованих лікарських засобів, показники захворюваності осіб з ГЕРХ на госпітальному рівні, вплив на бюджет.
- **Предмет дослідження:** оптимізація МЗ військовослужбовців шляхом визначення оптимальних затратно-ефективних схем лікування за допомогою маркетингових та фармакоекономічних досліджень з аналізом мінімізації витрат, вартісної ефективності, корисності витрат, захворюваності, якості життя, економічної вигоди.
- **Методи дослідження:** системно-оглядовий, бібліографічний, епідеміологічний, клінічний, математико-статистичний, маркетинг-аналіз, фармакоекономічний аналіз.

ТЕОРЕТИЧНІ РОЗДІЛИ ДОСЛІДЖЕНЬ

- **У першому розділі** дослідження «Організаційні та фармакоекономічні аспекти медикаментозного забезпечення військовослужбовців при ГЕРХ (огляд літератури)» узагальнено:
  - 1. Фармакоекономічні аспекти ГЕРХ на етапі реформування управління охороною здоров'я в Збройних Силах України
  - 2. Роль фармакоекономічного аналізу при плануванні лікувальних стратегій: характеристика методик, їх переваги та недоліки
  - 3. Сучасні тенденції, перспективи і основні напрямки удосконалення лікування ГЕРХ.
- **У другому розділі** дослідження «Характеристика фармакоекономічних, епідеміологічних та клінічних методів дослідження при ГЕРХ у військовослужбовців» обґрунтовано вибір методів дослідження: системно-оглядовий, бібліографічний, епідеміологічний, клінічний, математико-статистичний, маркетинг-аналіз, фармакоекономічний аналіз.

РОЗДІЛ 3 МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ІНГІБІТОРІВ ПРОТОННОЇ ПОМПИ В УКРАЇНІ У 2020 РОЦІ

- Метою даного розділу було дослідження структури споживання ІПП, представлених на фармацевтичному ринку України. Матеріалами дослідження виступили дані аналітичної системи «Фарм Експлорер компанії Проксима Ресерч Україна» за 1 квартал 2020 р.
- Згідно даних аналітичної системи «Фарм Експлорер компанії Проксима Ресерч Україна» загалом за 1 квартал 2020 р. українцями було спожито понад 329 млн упаковок ЛЗ. Відносний приріст по відношенню до 1 кварталу 2019 р. склав 14,88%. **Лідером за споживанням стала категорія лікарських засобів, що впливають на травну систему та обмін речовин з приростом у 10,78%.**

РОЗДІЛ 3

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ІНГІБІТОРІВ ПРОТОННОЇ ПОМПИ В УКРАЇНІ У 2020 РОЦІ

- Препарати для лікування пептичної виразки та GERX домінують у групі засобів для лікування КЗЗ. Їх доля склала 83,98%, а темпи зростання – 10,69% по відношенню до аналогічного періоду попереднього року

АТС 3	Споживання, уп	Приріст до аналогічного періоду минулого року (%)	Доля у структурі споживання (%)
Загалом	8,074.56	9.05%	100.00%
Препарати для лікування пептичної виразки та GERX	6,781.30	10.69%	83.98%
Антациди	761.54	2.67%	9.43%
Інші препарати для лікування кислотозалежних захворювань	531.72	-0.87%	6.59%

РОЗДІЛ 3 МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ІНГІБІТОРІВ ПРОТОННОЇ ПОМПИ В УКРАЇНІ У 2020 РОЦІ

Згідно даних аналітичної системи Фарм Експлорер компанії Проксима Ресерч Україна у структурі споживання ІПП в упаковках, відповідно міжнародним непатентованим назвам (МНН) у першому кварталі 2020 р. **лідирують пантопразол, езомепразол і рабепразол**

INN	Споживання, уп.	Приріст до аналогічного періоду минулого року (%)	Доля у структурі споживання(%)
Загалом	3,725.27	20.34%	100.00%
01. OMEPRAZOLUM	2,070.35	14.22%	55.58%
02. PANTOPRAZOLUM	1,199.22	28.04%	32.19%
03. ESOMEPRAZOLUM	225.01	55.93%	6.04%
04. RABEPRAZOLUM	146.19	24.32%	3.92%
05. DOMPERIDONUM+ OMEPRAZOLUM	42.40	-11.13%	1.14%
06. LANSOPRAZOLUM	21.06	-4.11%	0.57%
07. DEXLANSOPRAZOLUM	21.03	42.42%	0.56%

РОЗДІЛ 3

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ІНГІБІТОРІВ ПРОТОННОЇ ПОМПИ В УКРАЇНІ У 2020 РОЦІ

Серед 10 успішних в даному сегменті фармкомпаній слід відмітити 5 вітчизняних виробників: ПАТ «Фармак», Корпорація «Артеріум», ТОВ «Кусум Фарм», ПрАТ «Дарниця» та УА «Про-Фарма».

Структура споживання ІПП, в упаковках, за маркетуючими організаціями (Україна, 1 кв 2020 р.)

Market Org	Споживання, 000 уп	Приріст до аналогічного періоду минулого року (%)	Доля у структурі споживання (%)
Total	3,725.27	20.34%	100.00%
01. Dr. Reddy`s Laboratories Ltd (India)	732.07	19.12%	19.65%
02. Farmak OJSC (Ukraine, Kiev)	487.26	68.15%	13.08%
03. KRKA (Slovenia)	462.03	34.79%	12.40%
04. Arterium Corporation OJSC (Ukraine, Kiev)	303.19	-18.53%	8.14%
05. Teva (Israel)	263.89	21.33%	7.08%
06. Kusum Pharm LLC (Ukraine, Kiev)	229.34	18.93%	6.16%
07. Darnitsa PrJSC (Ukraine, Kiev)	228.15	16.41%	6.12%
08. Universal Agency PRO-PHARMA LLC (Ukraine, Kiev)	143.97	18.59%	3.86%
09. Takeda (Japan)	122.06	9.52%	3.28%
10. World Medicine (Great Britain)	118.99	57.89%	3.19%

РОЗДІЛ 4 ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ GERX

Метою даного розділу дослідження була оцінка фармакоекономічної ефективності рабепразолу й омепразолу у хворих на GERX військовослужбовців з розрахунком потенційної економічної вигоди для медичної служби ЗСУ при застосуванні фармакоекономічно-доцільної терапії.

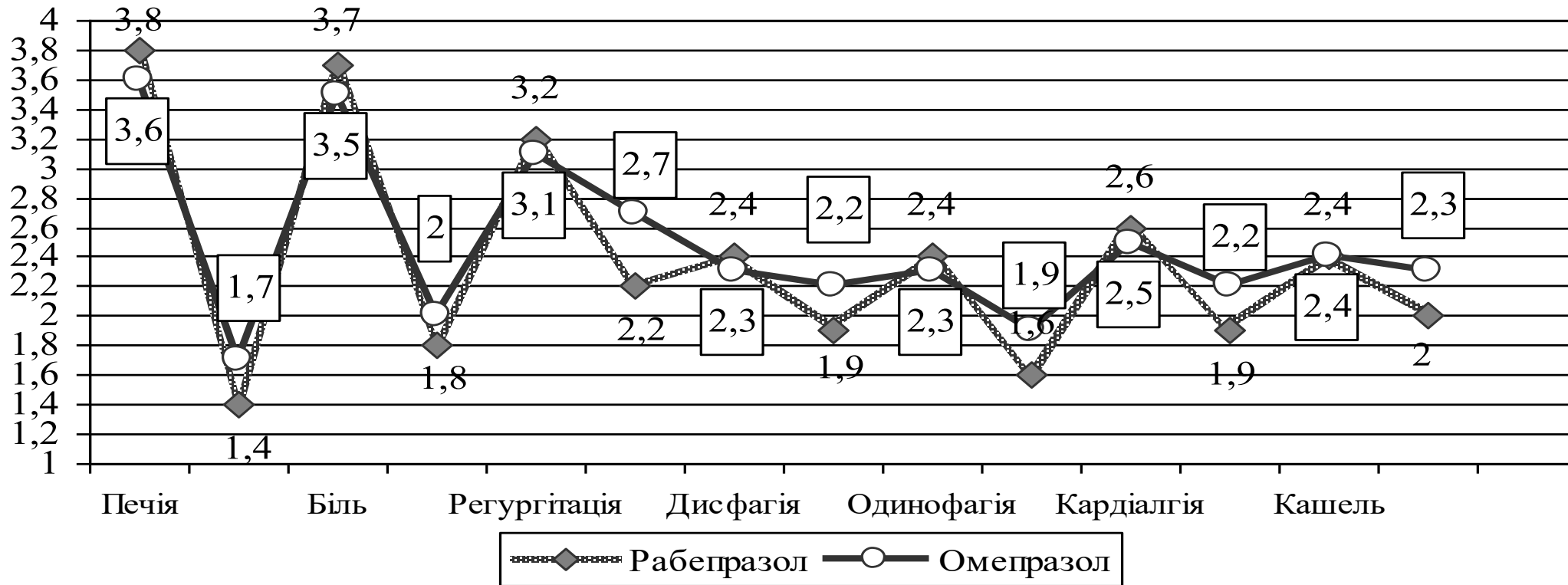
Матеріал та методи дослідження. Для досягнення мети дослідження обстежено і проліковано 40 хворих на GERX ступеня А за Лос-Анджелеською класифікацією (1994), які були розподілені на 2 клінічні групи по 20 пацієнтів.

Хворі на GERX **групи I** отримували **рабепразол** 0,02 г x 2 рази на день, а хворі **групи II** – **омепразол** 0,02 г x 2 рази на день.

У процесі дослідження піддавались статистичному аналізу клінічні прояви GERX (згідно 5-бальної шкали Likert), дані ендоскопічного дослідження, внутрішньостравохідного рН-моніторингу), показники якості життя (ЯЖ) пацієнтів згідно опитувальника «SF-36 Health Status Survey» та фармако-економічні параметри.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ GERX

Динаміка вираженості клінічних симптомів у хворих на GERX на 3-й день лікування рабепразолом і омепразолом, у балах.

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ ГЕРХ

Показник	Рабепразол 40 мг/добу	Омепразол 40 мг/добу
4 тижні (на 1 пацієнта), грн	180	94
Кількість пацієнтів	20	20
Всього (грн)	3600	1880
Додатково (4 тижні)		
Кількість пацієнтів	3	8
Всього (грн)	540	752
ФЕГДС (грн)	750	2000
Разом (грн)	4890	4632

Витратна вартість антисекреторної терапії ГЕРХ, у грн

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ ГЕРХ

Показник	Рабепразол 40 мг/добу	Омепразол 40 мг/добу
Загальні витрати, грн	4890	4632
Індекс клінічної ефективності (бали)	6,0	4,2
Витратна ефективність, грн/бал	815	1103
Відношення витратної ефективності антисекреторної терапії омепразолом і рабепразолом		1,4

Вартісна ефективність антисекреторної терапії ГЕРХ

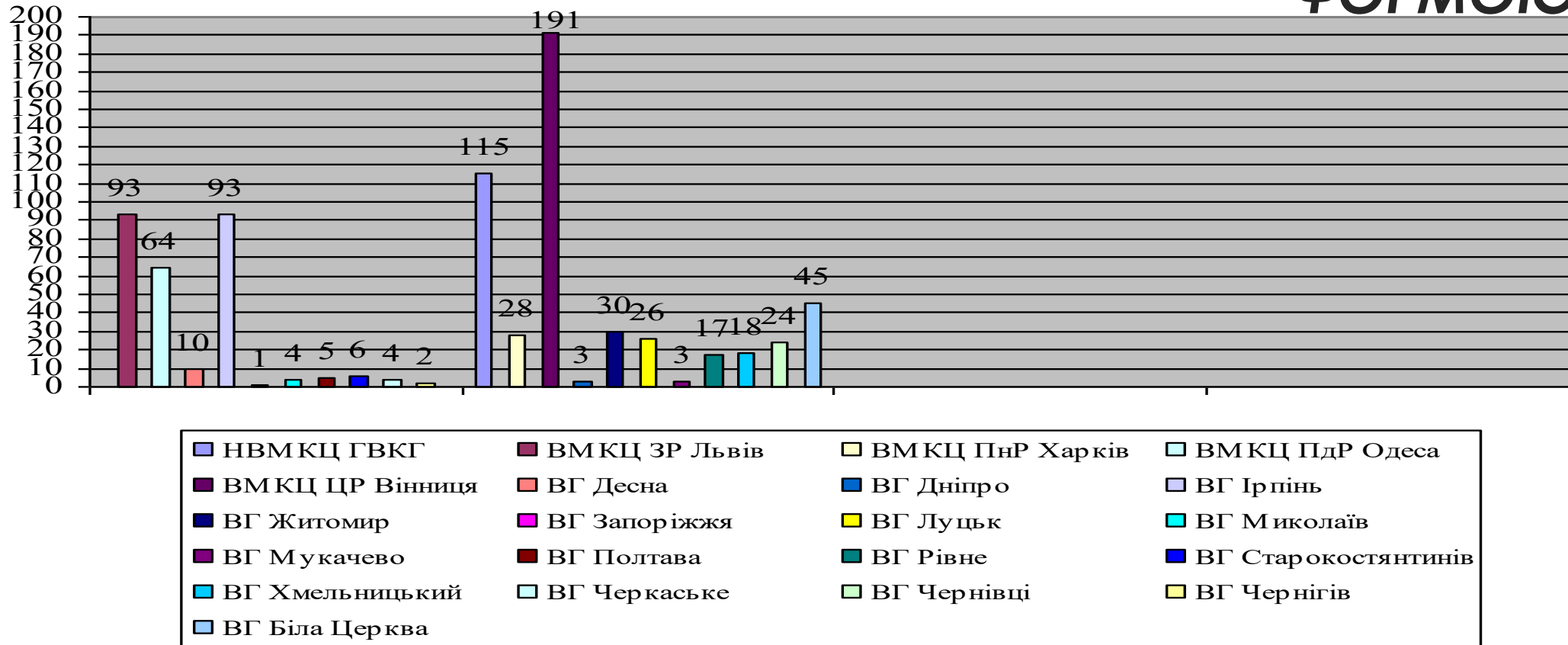
РОЗДІЛ 4 ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ GERX

Показник	Рабепразол 40 мг/добу	Омепразол 40 мг/добу
Загальні витрати, грн	4890	4632
Індекс клінічної ефективності (бали)	6,0	4,2
Приріст якості життя (бали)	9,4	8,1
Інтегральний показник ефективності лікування	7	5,4
Корисність витрат	698,6	857,8
Відношення корисності витрат антисекреторної терапії омепразолом і рабепразолом	1,2 	

Корисність витрат антисекреторної терапії GERX

РОЗДІЛ 4

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ GERX

Середньорічна кількість хворих із захворюваннями стравоходу (~780), які перебували на лікуванні у лікувальних закладах МО України у 2009-2018 рр., абс.

РОЗДІЛ 4 ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ФАРМАКОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ЕРОЗИВНОЮ ФОРМОЮ ГЕРХ

- Враховуючи високу частку ерозивної форми хвороби (у 90%) на госпітальному рівні під час проведення ООС, з ерозивною формою хвороби у середньому лікувалось $780 \cdot 0,9 = 702$ пацієнти.
- Потенційна економічна вигода для медичної служби ЗСУ, при застосуванні **рабепразолу** для лікування таких пацієнтів за одночасної умови високоефективного лікування, може скласти на 1 рік – $0,4 \cdot 180 \cdot 702 = 50\ 544$ грн., а **на 5 років – 252 720 грн.**

Алгоритм управління медикаментозним забезпеченням військовослужбовців із GERX з урахуванням фармакоеконімічних переваг

<p>I Етап Дослідження шляхів удосконалення МЗ військовослужбовців із GERX з урахуванням фармакоеконімічних показників</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Огляд сучасних тенденцій, перспектив і основних напрямків удосконалення лікування GERX ➤ Вибір методів фармакоеконімічного аналізу при плануванні лікувальних стратегій ➤ Дослідження можливостей вітчизняного виробника щодо ефективного МЗ військовослужбовців
<p>II Етап Проведення маркетингового дослідження ринку ЛЗ для лікування GERX за принципом мінімізації витрат</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Маркетинговий аналіз ринку ЛЗ вітчизняного виробника, які входять до уніфікованого клінічного протоколу щодо лікування GERX за принципом мінімізації витрат
<p>III Етап Проведення клінічного та фармакоеконімічного аналізу лікувальних систем при GERX у військовослужбовців</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Проведення клінічного та фармакоеконімічного аналізу застосування традиційних та сучасних ІПП для лікування ерозивної форми GERX з аналізом якості життя, „витратної вартості“, „вартісної ефективності“ та „корисності витрат“
<p>IV Етап Аналіз впливу на бюджет ЗСУ при фармакоеконімічно доцільній терапії GERX</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Обчислення потенційної економічної вигоди для ЗСУ при фармакоеконімічно доцільній терапії ерозивної форми GERX у військовослужбовців на 1- та 5-ти річний терміни з урахуванням показників захворюваності та корисності витрат

ВИСНОВКИ

- Вперше науково обгрунтовано управління підходами до медикаментозного забезпечення військовослужбовців із GERX шляхом розробки методичних засад підвищення його доступності й ефективності на госпітальному рівні надання медичної допомоги, оптимізовано рекомендації щодо фармакоекономічно доцільного медикаментозного супроводу ерозивної форми GERX та розраховано потенційні економічні вигоди для медичної служби Збройних Сил України в найближчі 5 років.
- Проведено загальнодержавний **аналіз структури споживання** населенням України лікарських засобів за 1 квартал 2020 р. згідно аналітичної системи «Фарм Експлорер компанії Проксима Ресерч Україна» і встановлено, що препарати для лікування захворювань, пов'язаних з порушенням кислотності, входять у трійку найбільш затребуваних з долею в структурі споживання у 13,46% і демонструють 9,05% приросту по відношенню до попереднього року.

ВИСНОВКИ

- Встановлено **домінування інгібіторів протонної помпи** у структурі медикаментозного супроводу кислотозалежних хвороб органів травлення. Прказано, що в структурі споживання ІПП в упаковках, відповідно міжнародним непатентованим назвам (МНН) у першому кварталі 2020 р. лідирують езомепразол з приростом до аналогічного періоду минулого року у 55,93%, пантопразол – з приростом у 28,04% і **рабепразол – з приростом у 24,32%** з лідерством в цьому секторі 5-ти українських фармкомпаній: ПАТ «Фармак», Корпорація «Артеріум», ТОВ «Кусум Фарм», ПрАТ «Дарниця» та Універсальне агентство «Про-Фарма».
- Доведено клінічні та фармакоєкономічні **переваги вітчизняного рабепразолу** в лікуванні ерозивної форми ГЕРХ щодо швидшого зменшення клінічних проявів ГЕРХ та епітелізації ерозій, більш суттєвого підвищення ЯЖ пацієнтів порівняно з омепразолом. Доведено кращу витратну ефективність рабепразолу (у 1,4 разу) та вищий рівень корисності витрат (у 1,2 разу) порівняно з омепразолом.

ВИСНОВКИ

- Показано **переваги підтримувальної терапії рабепразолом** в половинній дозі 10 мг в режимі «за вимогою» із забезпеченням високої ефективності і відсутності рецидиву впродовж 1 року у 80,0 % хворих, порівняно з терапією омепразолом в терапевтичній дозі 20 мг – у 70,0 % хворих. Отримані результати підтверджують більшу економічність підтримувальної антисекреторної терапії рабепразолом.
- Запропоновано **алгоритм ефективного управління МЗ військовослужбовців** на підставі проведення ФЕА. Встановлено, що фармакоекономічно обґрунтоване управління медичними і фінансовими ресурсами при організації лікування військовослужбовців із ерозивною формою ГЕРХ з вибором рабепразолу вітчизняного виробника сприятиме підвищенню ефективності та якості лікування, уникненню невиправданих бюджетних витрат та потенційним економічним вигодам для медичної служби ЗСУ у найближчі 5 років у розмірі до 253 тисяч грн.